

Szín és Építészet

Újabb kihívások és tapasztalatok

A közelmúltban készült Településképi Kézikönyvekben maximum egy jól sikerült épület fotóját közlik, de részletes koncepcióval, amely az épületek formai tagolásának összefüggéseit és színterveket is tartalmaz, ritkán találkozunk. Cikkünkben néhány külföldi és budapesti példaértékű gyakorlatot mutatunk be.

Dr. Tari Gábor
egyetemi docens,
színtervező, festőművész
BME Építésmérnöki Kar,
Színdinamika Műhely

TELEPÜLÉSI KÉZIKÖNYVEK

Sok elkészült Települési Kézikönyvet volt módomban átlapozni a füzet szerű, egyszerűbb ábrákkal illusztrált kisebb mérettől a már-már könyvszerű, több száz oldalas, a kerület vagy a kisváros fontosabb, szabályozható építészeti látványelemeit szinte leltárba vevő sok száz oldalas, több milliós bekerüléssel enciklopédiáig.

Nagyon fontosnak tartom, hogy a könnyen eltűnő, az avatatlan szemű új tulajdonos által nem megőrzött, műemléki védettséggel nem rendelkező, de a kerületre jellemző építészeti részletek is dokumentálva

legyenek így. Az engedélykérelmek elbírálásához ez jó viszonyítási pont lehet egy-egy területen, hogy inkább a helyi jellegzetességek domináljanak, ne csak a felkapott, ám kérészerű formai divatirányzatok.

Városaink, kerületeink látványtömegét igen nagy mértékben meghatározó beépítettségi formák – a panel lakótelepek – ritkán kapnak ezekben a településképi kézikönyvekben olyan átfogó koncepciót, részletes irányelveket, ami megszüntetné a kaotikus, összefüggéstelen újraszínezéseket és az ezeket valamennyire csillapítani tudó színbeli sematizmust és óvatoskodást. Az utolsó utáni pillanatban vagyunk ugyanis! Legtöbb ilyen kézikönyvben egy jól sikerült épületfotó demonstrálja általában a harmonikus, kellemes (szokványosabb) pasztellszínekkel a támogatandó stílust, és mondjuk egy harsány, ízléstelen, formailag széteső, féloldalas terv az elkerülendőt. Holott fontos lenne az épületek formai tagolását egymással összefüggésben mutató és a tágabban meghatározott, vakolati rendszerekhez illő színekészlet is

tartalmazó koncepció rögzítése ezekben a dokumentumokban.

MŰEMLEKI VÁROSRÉSZEK SZÍNEZÉSI KONCEPCIÓJA

A másik ilyen, részletesebb kifejtésre, továbbgondolásra váró szegmens a műemléki városrészeket érintő és esetlegesen meg is valósítható, összefüggő színezési koncepció lenne. Nagyon sokszor a kötelezőnek számító vakolatréteg-kutatás és az épületek egymás mellettségében rejlő szintani harmóniatartalom vagy a különböző művészettörténeti korszakokra jellemző színpreferencia együttesen beteljesíthetetlen végeredményt hoz, nyitva hagyva például azt a kérdést is, hogy vajon a magyar ember lelkivilágát kizárólag a koszos ingnyakak, mandzssetták és alsóneműk színvilága fejezi-e ki, vagy ez csak egy rossz szokás, beidegződés, félelem a színektől, hozzá nem értés.

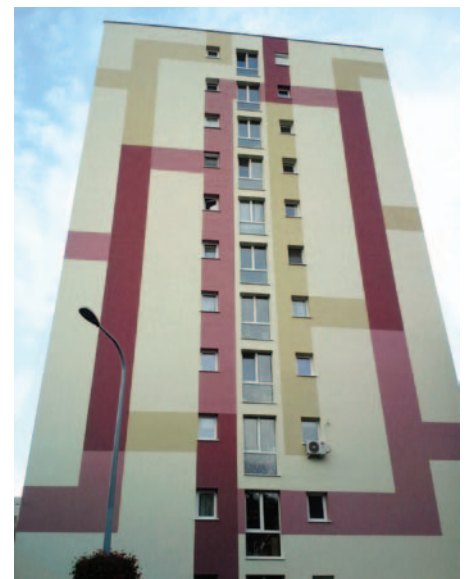
Amikor tőlünk délre és északabbra is sokkal kommunikatívabbak és többértelműbbek a falszínezések!

1. kép. Újpest, Bocskay u. 5. sz. alatti ház – közvetlenül az M3 Városliget utcai megálló kijáratánál

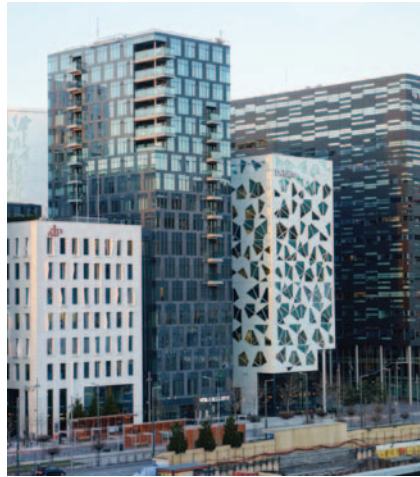
2. kép. Újpest, Szigeti József u.

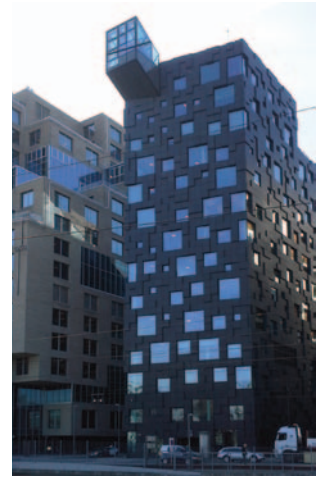
3. kép. Újpest, Pozsonyi úti lakótelep mintaépülete: „Labirintus-ház”

4. kép. Trondheim – kikötői tradicionális faházak

5a-b. kép. Új homlokzatsor az Oslói Opera és a vasútállomás között

Sopron, Kőszeg, Eger és más városok régi épületei legalsó színrétegeiben viszont előbukkannak testesebb, karakteresebb, kifejezőbb és akár hűvösebb, de még kellemesen tört színű árnyalatok is a mostanság szinte kötelezően használt beige és törtfehér mellett... Ez egy hosszabb tanulmányt is megérdemelne, mivel az ilyen színek alkalmazásához szakértelemre alapuló bátorság is kellene, ellentétben a tört fehérrel való leöntéssel!

PANELSZÍNEZÉS

Maradjunk egyelőre a panelszínezéseknél. Több budapesti kerület főépítész irodája, melyek kapcsolatban állnak a BME Rajzi és Formaismereti Tanszék Színdinamikai Műhelyével még a településképi kézikönyvek elkészítésének elrendelése előtt, vagy az alatt gondolták úgy, hogy épített környezetünk látképileg leggyengébb láncszeme a hatalmas méretű és mással ki nem váltható panelövezetek vizuális problematikája. Amelybe akarva akaratlanul belefutnak az egymás után érkező, szigetelések utáni újrafestések engedélyezési terveinél. Sok sztár-építészünk szerint ilyen terveket készíteni nem túl magasrendű építészeti kihívás, igazából javítani sem lehet az épületek monotóniáján, vagy éppen az ellenkezőjét is hallani, hogy nem lenne szabad őket színben megváltoztatni. Én egyik vélekedéssel sem tudok egyet érteni, mert egy egészében megkomponált lakótelep, véleményem szerint:

- magában hord képzőművészeti igényű és lehetőségű, akár murális művészeti színvonalú homlokzatfestést,
- közérzet és életminőség javulást ad az ott lakóknak,
- jó példát más lakótelepeknek és ízlésformálást az utánunk jövő generáció számára

- komoly négyzetméterár emelkedést az adott területen, hiszen egy nívósan megoldott homlokzatszínezés lakóparki hangulatot képes létrehozni, főleg ott, ahol egyébként is szerencsés az elhelyezkedés, például Duna, vagy a Budai Hegyek közelsége.

Ilyen övezetekben egyébként nem kell sokáig várnunk az építészeti átformálásra sem, de nem a lakótömbök felső bontásával, hanem inkább kiegészítésével, parkosításával, és a parkolási problémák megoldásával, nem pedig az autóforgalom ellehetetlenítésével –ami jelenleg zajlik Budapesten az útfelújításoknál.

2016 őszén, még a kézikönyvek készítése előtt *Újpest Önkormányzata Főépítész Irodája* a különböző, jellegzetes kerületi panelövezetekre jellemző típustervek készítését rendelte meg tőlünk, amelyek a későbbiekben egy megfelelő harmonikus színekkel megkönnyítenék a társasházak épületszínezését. Olyan módon, hogy a színtervezés összegét az önkormányzat állja, cserébe az adott típustervek miatt egységessé válik a hasonló épületekből álló, lehatárolt terület. De az egymással mindenképp harmonizáló színekből a lakosság kedvére választhat. Ezek az elképzelések kezdenek nagyon szépen valósággá válni Újpesten, ahogy az alábbi épületek is bizonyítják, mint „első fecskék” (1–3. kép).

KITEKINTÉS

Az ilyen nagy felelősségű városképi tervezésekhez viszont nem hátrány, ha kitekintéssel bírunk nálunk tradicionálisan erősebb designnal rendelkező országokra is. A közelmúltban kétszer is módomban állt

6. kép. Dr. Tari Gábor Axel Venn műtermében

Norvégiában tanulmányutat tenni, 2014-ben a „Colour in the City” című szimpóziumon vettem részt a trondheimi NTNU (Norvég Tudomány és Technológia Egyetemén működő) Colour and Light Group szervezésében. Idén tavasszal egy közel két hetes vendég oktatói ösztöndíjat kaptam, ahol a tudományos eszmecsere mellett (Colour and Light Group – *Barbara Matusiak*) az ottani legújabb homlokzatszínezési irányelvekkel is megismerhettem Oslóban és Trondheimben egyaránt. A képeken látható, milyen színgazdagság jellemzi a tradicionális kikötői faházakat, milyen kifinomult az a tudatalattiból irányított közösségi ízlés, ami ilyen színharmóniát eredményez, és méghozzá csak kevert és igen-igen szofisztikált, egymáshoz illő színelemekkel (4. kép).

A nagyméretű, kortárs lakó- és irodaépületeknél számomra felismerésszerűen újszerű, jórészt a nagyon telítetlen szürkés és fekete-fehér árnyalatokból építkező, de meglepően bátor és kontrasztos, szinte képzőművészeti igénnyel tagolt, reliefszerű homlokzatok tűntek elő... (5a-b. kép)

Így utólag nézve teljesen egyértelmű, ahol a méret miatt az erősebb színek talán nyomasztóak lennének, ott a sötét-világos

7. kép. Lakóház homlokzat Berlinben a Budapester str. környékén

kontraszt és a formálás merészsége nyit újabb irányokat. Ebben az esetben a már-már fekete épületek is izgalmasak és mégsem nyomasztóak.

Az a fajta szervezői attitűd, ahogy az önmagukban más és más formálású, legtöbbször sötét-világos kontrasztot adó épületek egymás mellé kerültek és egyensúlyt alkotnak, példaértékű lehetne a magyar engedélyezési hatóságok számára is a várostervezéskor.

Szintén idén nyáron a nemzetközi Baunit vállalat jóvoltából találkozhattam Németország elsőrangú színtudományos szakemberével, *Axel Vennel*, akivel egész délutánba nyúló konzultációt folytattunk a színekről, és készülő könyvében nagy örömkre helyet adott eddigi épületszínező tevékenységünknek is, immár nemzetközi összehasonlításban is (6. kép).

Berlin megtekintése is bővelkedett hazai szinten is követhető építészeti megoldásokkal, több tucat képből talán ezt a sötét színeket újszerű, képzőművészeti elrendezésben használó homlokzatfestést emelném ki, ahol nem okozott gondot a sok finom árnyalat és az egyedi formatagolás kivitelezése sem (7. kép).

CSEPEL ÚJ SZÍNEKBE

Idén tavasszal kaptam felkérést Csepel Önkormányzata Főépítész Irodájától a Településképi Kézikönyv Homlokzatszínezés fejezete elkészítésére, amely

8 a-d. kép. Csepel, Csillagtelep – panel mintaszínterv a meglévő épületek stílusához, idejéhez illeszkedve

4040-R 172-113-117	6005-R80B 130-134-145	5005-Y20R 141-133-120	5005-R20B 142-132-140	3040-G70Y 135-134-78
1040-Y 246-224-125	2040-Y10R 219-187-112	2040-Y30R 228-155-63	2050-Y70R 207-127-100	2010-G70Y 171-173-133
1010-R 224-216-214	0510-R80B 219-223-234	0505-Y20R 233-230-215	1010-R20B 202-200-203	0505-G70Y 228-227-209

4 hónapi munkámba került. Legnagyobb örömmre Újpesthez hasonlatosan, sőt még tovább finomítva a városképi szándékot Csepel 14 elkülönülő panelövezetére kellett formailag jól alkalmazható panel típusterveket készíteni olyan színezéssel, ami kifejezi az adott városrész szellemét, egyéniségét, elkülönülését is szomszédaitól. Mindezeket persze olyan ajánlati színekkel, amelyek változatosak, de együtt is szépen hatnak bármilyen elrendezésben. Talán a legjellegzetesebb

terület a Csillagtelep, ahol téglalapítású, a panel korszakot megelőző nagyon jellegzetes színű épületek találhatók – kissé szokatlan, sötét falszínekkel és rikítóan erős tagozatokkal, erkélyekkel. Ezek hangulatához, a kora modern képzőművészet ihletésében fogant panelhomlokzatok tervezése minden színtervező vágyálma lenne, főleg ha valósággá is válhat valamikor. De már tervezni is jó volt *Victor Vasarely*, *Piet Mondrian* vagy a Bauhaus stílusvilágában (8 a-d. kép).